

Nezamestnanosť

Rudolf Steiner

článok vyšiel 9. októbra 1921 v týždenníku „Das Goetheanum“
z nemeckého originálu preložil Andrej Szolgay

Pred svetovou vojnou [1] existovali ľudia, ktorí hovorili, že takáto katastrofa nemôže trvať dlho a že prítomné svetové hospodárske pomery s komplikovanými národnými súvislosťami by museli čoskoro viesť k situácii, vďaka ktorej by takáto vojna nemohla pokračovať.

Tak hovoril „národohospodársky úsudok“. Skutočnosť hovorila niečo iné, svojou rečou prenikla hlbšie a svetové hospodárske pomery rozdrvila. A z tohto rozdrvenia sa dnes stal svetový hospodársky chaos.

Jedným z mnohých trpkých syndrémov, ktoré sú následkom tohto chaosu, je nezamestnanosť. Jej pôvod je pre „národohospodársky úsudok“ ponorený v temnote rovnako, ako bola ponorená v temnote dĺžka trvania vojny. Avšak obidve tieto skutočnosti, teda dĺžka trvania vojny aj nezamestnanosť, spolu s mnohými ďalšími, predsa jasne ukazujú, že „národohospodársky úsudok“, ktorý tu bol činný, vlastne žiadnym skutočným úsudkom nie je.

Pri formovaní svetového hospodárstva pôsobili historické nutnosti vývoja ľudstva. Inštitúcie, ktoré boli v rámci tohto vývoja ustanovené, boli vo vysokej miere ovplyvňované politickými záujmami, ktoré šli proti hospodárskym nutnostiam.

Zo svetovej ekonomiky, ktorá by nebola marená politickým myslením, by nikdy nevznikli valutové pomery [2], ktoré teraz celú ekonomiku ochromujú a korumpujú.

Vznikajúca svetová ekonomika naliehala na vytvorenie takých orgánov správy v hospodárskom živote, ktoré pracujú len na základe podmienok ekonomiky samotnej. Takýmto riadiacimi telesami môžu byť len asociácie, ktoré vyplývajú zo vzťahov produkcie, spotreby a obehu tovaru. Len prostredníctvom takýchto asociácií je možné utvárať celkové vzájomné pôsobenie menovaných troch faktorov takým spôsobom, že nebude existovať napríklad na jednej strane nejaká nezdravá produkcia a na druhej strane nebudú zástupy ľudí zbavených produkčnej príležitosti. Nezamestnanosť môže byť len výsledkom nezdravého spôsobu spravovania ekonomiky.

Nejde tu o obhajobu takého či onakého teoretického receptu vymysleného na pôsobenie proti nezamestnanosti. Také niečo by bolo utopicky vymyslené. Myslí sa tu na to, že v živom pôsobení asociácií, ktoré vychádzajú z potrieb ekonomiky samotnej, môže sa vyvinúť druh myslenia, ktorého následkom sú zdravé pomery. A až v takto vyvinutom hospodárskom živote sa môže tiež rozvinúť zdravá politika.

Kým neexistovala svetová ekonomika, mohli sa vyžívať politické zámery starým spôsobom a jednotlivé národné hospodárstva sa mohli utvárať v ich zmysle. Svetové hospodárstvo sa môže rozvíjať v zdravej forme len zo svojich vlastných podmienok.

A podobne ako tiahne vývoj svetového hospodárstva k samostatnému asociatívnemu hospodárskemu spravovaniu, tak aj novší duchovný život usiluje z historickej nutnosti o formu danú jeho vlastnými podmienkami.

Lord Cecil [3] sníva o budúcnosti Spoločnosti národov. Lebo to, o čom on hovoril na sneme Spoločnosti národov, je vskutku sen, že totiž „raz v budúcnosti“ prinesie táto Spoločnosť národov celému svetu blaho prostredníctvom účasti štátnikov všetkých krajín v impozantnom dialógu. Tento „sen“ vyrastá z toho istého koreňa, z ktorého pochádzal „úsudok“, že svetová vojna by nemohla kvôli existencii svetového hospodárstva trvať dlho. Z takého koreňa by mohol azda pochádzať aj „úsudok“, že v rámci svetového hospodárstva by nemohla existovať nezamestnanosť v rozsahu, v ktorom dnes prevláda.

Ak by bola svetová ekonomika činná na základe vlastných podmienok, nemali by sme žiadnu svetovú vojnu. Jej dĺžka mala pôvod v neúčinnosti podkladu svetového hospodárstva. Dialógy, o ktorých Lord Cecil sníva, môžu byť len vtedy plodnými pre skutočnosť, ak nevytvárajú príčiny v životoch národov, ktoré by tu vlastne vôbec „nemali byť“, ako tie, keď – podľa „národohospodárskeho úsudku“ – tu vôbec neboli príčiny pre dlhotrvajúcu vojnu. Vďaka politickému „úsudku“ bola však svetová hospodárska nemožnosť predsa len možná. Aj tie „politické úsudky“ azda snívali, ktoré podľa názoru „národohospodárskych úsudkov“ boli nerealizovateľné. Dôvera v realizáciu takých snov, ako sú tie Lorda Cecila, nemôže byť po skúsenostiach posledných rokov v žiadnom prípade veľká.

Spoločenstvo národov potrebuje svetových politikov. Tí musia postaviť namiesto „snívania“ v štýle doterajších politikov náuku, ktorá hlasno hovorí o tom, koľko táto doterajšia politika pokazila na svetovej ekonomike, lebo práve vôbec nemyslela na samostatné podmienky svetovej ekonomiky. Do rozhovorov, ktoré vznikajú na podklade asociatívneho hospodárskeho života, budú vtekať samotné hospodárske sily. Budú môcť byť kratšie ako tie politicko-hospodárske, lebo veľká časť toho podstatného sa nebude rozvíjať v reči, ale v konaní osobností stojacich v týchto asociáciách. Hovoriť sa bude len o tom, čo bude konaniu dávať smer.

Tým, ktorí skutočne myslia v zmysle svetového hospodárstva budú môcť politici stáť po boku a plodne s nimi spolupracovať.

Nezamestnanosť! Ľudia nemôžu nájsť prácu! Ale ona tu predsa musí byť. Pretože sú tu ľudia. Práca, ktorá nemohla byť vykonaná (kvôli nezamestnanosti – pozn. prekl.), nemôže byť v zdravom sociálnom organizme prebytočná, ale musí niekde chýbať. Koľko nezamestnanosti, toľko nedostatku. To však hovorí jasne o tom, že vyváženie nezamestnanosti môže byť nájdené len vo všeobecnom ozdravení hospodárskych inštitúcií.

Chaotické spolupôsobenie politiky, duchovného života a ekonomiky podkopáva toto ozdravenie a vytvára štátnické sny podobne, ako chaotické spolupôsobenie organických funkcií v človeku vyvoláva znepokojivé sny. Bolo by na čase naučiť sa aj

vo verejnom živote národov odlíšiť sny od skutočností. Lebo ani samotné sny nie sú neúčinné – a ak ich snový charakter nie je rozpoznávaný, potom vytvárajú falošné skutočnosti. Svetová vojna bola predsa následkom toho, že veľa ľudí príliš zotrvalo v snoch, v dôsledku čoho pravdivú skutočnosť prespali.

[1] Tu sa samozrejme myslí prvá svetová vojna, podobne aj na ďalších miestach v tomto texte.

[2] Článok bol napísaný v období nemeckej hyperinflácie trvajúcej približne od júna 1921 do januára 1924.

[3] Robert Cecil, (1864 – 1958), britský politik a diplomat, spoluzakladateľ a prvý prezident Spoločnosti národov.